

57/2023 ZNSS

Kľúčové slová: voľby; aktívna žalobná legitímácia; nezaregistrovanie navrhovaného kandidáta

Vzťah k právnej úprave: § 6, § 177 ods. 1 zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva; § 312c písm. b) Správneho súdneho poriadku

Právna veta

- I. Politickú stranu, politické hnutie alebo koalíciu, ktoré síce podali kandidátnu listinu pre voľby starostu obce, ale ich kandidát zostal právoplatne nezaregistrovaný a nezúčastnil sa súťaže politických síl, nemožno považovať za také, ktoré by „podali platnú kandidátnu listinu“ v zmysle § 312c písm. b) Správneho súdneho poriadku. Preto nie sú aktívne legitimované na podanie žaloby o neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce.**
- II. Na tento účel nie je podstatné, že prekážka vo výkone práva byť volený odpadla až potom, čo miestna volebná komisia rozhodla o nezaregistrovaní kandidáta a správny súd zamietol jeho žalobu podľa § 303 Správneho súdneho poriadku.**

[uznesenie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 11 Svp 4/2022 z 28. novembra 2022: predseda senátu Mgr. Michal Novotný (sudca spravodajca), sudcovia JUDr. Zdenka Reisenauerová, JUDr. Jana Hatalová, PhD., LL.M., JUDr. Pavol Nad' a JUDr. Zuzana Šabová, PhD.]

Vymedzenie veci

Žaloba a vyjadrenia

1. Žalobkyňa sa žalobou došlou 8. novembra 2022 domáha, aby boli voľby starostu obce Kysucký Lieskovec konané 29. októbra 2022 vyhlásené za neplatné. V žalobe predniesla, že v uvedených voľbách podala kandidátnu listinu, na ktorej uviedla kandidáta L.. S. O.. Miestna volebná komisia v Kysuckom Lieskoveci mala podľa zákona rozhodnúť o registrácii kandidátov, vôbec však o tejto otázke nerokovala. Rozhodnutie volebnej komisie z 8. septembra 2022 tak v skutočnosti prijala len jej predsedníčka. Na odôvodnenie rozhodnutia o nezaregistrovaní kandidáta uviedla, že tak urobila na základe podnetu inej osoby a po telefonickej konzultácii s JUDr. Evou Chmelovou z Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Kandidát L.. S. O. podal proti tomuto rozhodnutiu žalobu podľa § 303 Správneho súdneho poriadku, Okresný súd Žilina ju však zamietol uznesením č. k. 7 S 1/2022-69 zo 16. septembra 2022. Podľa žalobkyne sa súd nezaoberal procesnými nedostatkami veci a namiesto toho dotvoril hmotné posúdenie veci za volebnú komisiu. Takisto namietala, že jej kandidátovi uplynula skúšobná lehota podmieneného odsúdenia 11. januára 2022, takže v čase volieb mal právo byť volený.

Z odôvodnenia rozhodnutia

Posúdenie veci správnym súdom

4. Podľa § 312c písm. b) SSP môže byť žalobcom v konaní vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy okrem iného politická strana alebo politické hnutie alebo ich

koalícia, ktorá podala platnú kandidátnu listinu podľa osobitného predpisu (teda podľa zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva v znení neskorších predpisov). Správny súdny poriadok, ale ani zákon č. 180/2014 Z. z. neustanovuje podrobnejšie, čo treba rozumieť „*platnou*“ kandidátnou listinou, keďže pojem „*platnosti*“ kandidátnej listiny ako takej vôbec neupravuje. Podľa všeobecného jazykového významu slova „*platný*“, teda „*majúci účinok, účinný*“, treba pod pojmom platná kandidátna listina v zmysle citovaného ustanovenia rozumieť práve takú kandidátnu listinu, ktorá spĺňa podmienky zákona č. 180/2014 Z. z. na to, aby bola riadne zaregistrovaná.

5. V prerokúvanej veci žalobkyňa napáda ústavnosť a zákonnosť volieb starostu obce. Podľa § 169 ods. 10 písm. a) zákona č. 180/2014 Z. z. kandidátne listiny preskúmava a o registrácii kandidátov rozhoduje miestna volebná komisia. Podľa § 177 ods. 1 cit. zák. miestna volebná komisia preskúmava predložené kandidátne listiny a nezaregistruje kandidáta pre voľby starostu obce, ak je daný niektorý z tam uvedených dôvodov. Vychádzajúc z vyššie citovaného významu pojmu „*platná*“ kandidátna listina možno uzavrieť, že otázku, či je kandidátna listina platná, teda či spĺňa predpoklady ustanovené zákonom pre registráciu, je v prvom rade povolaná posúdiť miestna volebná komisia. Proti jej rozhodnutiu o nezaregistrovaní kandidáta je prípustná žaloba na správny súd podľa § 303 a nasl. SSP. Správny súd podľa § 311 SSP musí preskúmať dôvodnosť žaloby a v kladnom prípade rozhodnúť o zaregistrovaní kandidáta, v opačnom prípade žalobu zamietnuť. Právoplatné uznesenie správneho súdu v takom prípade predstavuje právoplatné rozhodnutie o otázke, či kandidátna listina (a kandidát na nej) spĺňali zákonné podmienky pre zaregistrovanie alebo nie. Na toto právoplatné uznesenie musia v zásade prihliadať všetky orgány verejnej moci (porov. § 145 ods. 4 v spojení s § 147 ods. 2 SSP). Tým je teda právoplatne rozhodnuté aj o otázke, či túto kandidátnu listinu možno považovať za platnú na účely skôr citovaného ustanovenia § 312c písm. b) SSP.

6. Ak teda politická strana, politické hnutie alebo koalícia síce podali kandidátnu listinu pre voľby starostu obce, ale ich kandidát zostal právoplatne nezaregistrovaný, nemožno ich považovať za politickú stranu, politické hnutie alebo koalíciu, ktoré „*podali platnú kandidátnu listinu*“, a v dôsledku toho im nemožno priznať žalobnú legitímáciu podľa § 312c písm. b) SSP. Aktívna legitímácia podľa citovaného ustanovenia totiž má svedčiť takým subjektom, ktoré sa aktívne zúčastnili politickej súťaže v príslušných voľbách o obsadenie tej-ktorej volenej funkcie. Ak sa politická strana a jej kandidáti politickej súťaže nezúčastnili, či už kvôli tomu, že vôbec nepodali kandidátnu listinu alebo preto, že nebola zaregistrovaná, nemôžu byť legitimovaní na podanie žaloby o neústavnosť a nezákonnosť volieb (porov. v podobnom zmysle uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/2015). Na týchto záveroch nič nemení okolnosť, že nezaregistrovaný kandidát alebo politická strana podali proti rozhodnutiu miestnej volebnej komisie alebo správneho súdu ústavnú sťažnosť, pokiaľ do dňa volieb neboli účinky týchto rozhodnutí nijako dotknuté (porov. v podobnom zmysle uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 5/2015).

7. V prerokúvanej veci si tunajší súd na preverenie tvrdení žalobkyne zadovážil dokumentáciu z činnosti Miestnej volebnej komisie v Kysuckom Lieskovci, spis Okresného súdu Žilina zn. 7 S 1/2022 a požiadal o vyjadrenie tiež ústavný súd. Dokumentácia miestnej volebnej komisie sa nezapečatuje, preto neprichádza do úvahy postup jej otvárania podľa § 312h ods. 4 SSP a tunajší súd sa s ňou oboznámil bez prítomnosti účastníkov. Z dokumentácie volebnej miestnej komisie skutočne vyplýva, že žalobkyňa podala 30. augusta 2022 kandidátnu listinu pre voľby starostu obce Kysucký Lieskovec, na ktorej uviedla jedného kandidáta - L. S. O.. Dňa 6. septembra 2022 došiel miestnej volebnej komisii podnet bližšie označenej občianky, ktorá ju informovala, že tento kandidát bol 30. januára 2019 právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin na trest odňatia slobody, ktorého výkon mu bol podmienenečne odložený na skúšobnú dobu tri roky. Na základe tohto podnetu zamestnankyňa obecného úradu 7. septembra 2022 adresovala email Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky s otázkou, či

miestna volebná komisia môže zaregistrovať takéhoto kandidáta, k čomu riaditeľka odboru volieb, referenda a politických strán odpovedala, že u takéhoto kandidáta existuje prekážka vo výkone volebného práva podľa § 6 zákona č. 180/2014 Z. z. Podľa zápisnice z prvého zasadnutie Miestnej volebnej komisie v Kysuckom Lieskovci 7. septembra 2022 sa o uvedených otázkach rokovalo a komisia rozhodla L.. O. nezaregistrovať. Nato bolo 8. septembra 2022 vyhotovené písomné rozhodnutie o jeho nezaregistrovaní, v ktorom sa ako dôvod uviedlo, že sa tak stalo v „zmysle podnetu... doručeného obci dňa 06.09.2022 pod podacím číslom 677/2022 a v zmysle odporúčania...riaditeľky odboru volieb, referenda a politických strán, sekcia verejnej správy MV SR“.

8. Rozhodnutie prevzal splnomocnenec žalobkyne v ten istý deň. Kandidát L.. O. sa žalobou podanou Okresnému súdu Žilina 13. septembra 2022 domáhal, aby bol zaregistrovaný ako kandidát. Namietol v nej jednak to, že mu nie sú zrejmé dôvody nezaregistrovania, jednak to, že miestna volebná komisia o nezaregistrovaní vôbec nehlasovala, ako aj to, že skúšobná doba podmieneného odsúdenia uplynula 20. januára 2022, teda sa osvedčil. Okresný súd uznesením č. k. 7 S 1/2022-69 jeho žalobu zamietol a výslovne uviedol, že vzhľadom na nedostatok dôvodov v rozhodnutí miestnej volebnej komisie sám preskúmal, či u kandidáta existuje prekážka voliteľnosti podľa § 6 zákona č. 180/2014 Z. z. Na ten účel si pripojil rozsudok okresného súdu sp. zn. 35 T 90/2015 zo 6. júla 2017, ktorým bol L.. O. odsúdený za trestný čin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona na trest odňatia slobody, jeho výkon však bol podmienene odložený so skúšobnou dobou tri roky. Rovnako si pripojil uznesenie Krajského súdu v Žiline č. k. 3 To 8/2018- 616 z 10. januára 2019, ktorým bolo odvolanie kandidáta proti tomuto rozsudku zamietnuté. Na základe toho okresný súd uzavrel, že uplynutím trojročnej skúšobnej doby 20. januára 2022 sa len vytvorili podmienky pre vyslovenie, či sa odsúdený osvedčil. Do rozhodovania miestnej volebnej komisie však o osvedčení nebolo rozhodnuté a neuplynula ani dodatočná doba podľa § 50 ods. 5 Trestného zákona. V dôsledku toho odsúdenie kandidáta nemožno považovať za zahladené, a tak sa podľa § 6 písm. b) zákona č. 180/2014 Z. z. nesmel zúčastniť volieb ako kandidát na starostu obce. Žalobkyňa, ale aj kandidát 11. októbra 2022 podali proti uzneseniu okresného súdu ústavné sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy, ústavný súd ich však do dňa volieb (29. októbra 2022) predbežne neprerokoval a tak nerozhodol ani o odklade vykonateľnosti alebo inom dočasnom opatrení (§ 56, § 129 a § 130 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov).

9. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že ku dňu konania volieb a aj do dňa rozhodovania tunajšieho súdu nebolo nijako dotknutá právoplatnosť uznesenia Okresného súdu Žilina č. k. 7 S 1/2022-69. Na základe toho tunajší súd vychádza z toho, že žalobkyňa vo voľbách starostu obce Kysucký Lieskovec konaných 29. októbra 2022 nepodala platnú kandidátnu listinu, a tak nemá žalobnú legitimáciu podľa § 312c písm. b) SSP.

10. Už len na dôvažok najvyšší správny súd poznamenáva, že na týchto záveroch nič nemení okolnosť, že kandidát predložil uznesenie okresného súdu sp. zn. 35 T 90/2015 zo 14. októbra 2022 o tom, že sa osvedčil. Ako už uviedol okresný súd vo svojom uznesení č. k. 7 S 1/2022-69, žalobkyňa aj kandidát sa od počiatku mýlia v tom, kedy nastávajú účinky zahladenia odsúdenia v prípade podmieneného odsúdenia. Podľa § 50 ods. 7 Trestného zákona sa totiž na odsúdeného hľadí, ako keby nebol odsúdený, za splnenia jednej z dvoch podmienok: ak sa vyslovilo, že sa osvedčil, alebo ak sa má za to, že sa osvedčil. To, že sa odsúdený osvedčil, sa podľa § 50 ods. 4 Tr. zák. vyslovuje rozhodnutím súdu. Fikcia osvedčenia zasa podľa § 50 ods. 5 resp. 6 Tr. zák. nastáva až uplynutím jedného, resp. dvoch rokov od uplynutia skúšobnej doby. Z citovaných ustanovení tak plynie, že samo uplynutie skúšobnej doby nemá za následok osvedčenie sa odsúdeného, ale tieto účinky nastávajú až niektorým z ďalších uvedených úkonov. V tu prerokovanej veci bolo osvedčenie kandidáta L.. O. vyslovené až uvedeným uznesením súdu, ktoré bolo vydané až 14. októbra 2022. Podľa § 177 ods. 2 zákona č.

180/2014 Z. z. však volebná komisia o registrácii rozhoduje najneskôr 45 dní pred dňom volieb a súd (s ohľadom na lehoty ustanovené v § 307 a 310 SSP) rozhoduje o registrácii v období približne 29 až 25 dní pred dňom volieb. Už z logiky veci tak vyplýva, že volebná komisia, ako aj súd musia podmienky podľa § 6 zákona č. 180/2014 Z. z. posudzovať podľa stavu a podkladov, ktoré majú k dispozícii v čase svojho rozhodovania, a nemôžu predvídať, čo sa môže (a nemusí) stať medzi ich rozhodnutím a dňom volieb. Miestna volebná komisia v Kysuckom Lieskovci tak 8. septembra 2022, ale ani okresný súd 16. septembra 2022 nemohli predpokladať, že k 14. októbru 2022 bude vyslovené, že sa odsúdený osvedčil. Zákon takisto nepredpokladá, že by volebná komisia alebo súd mohli svoje rozhodnutie o nezaregistrovaní zmeniť, ak do dňa volieb zmenili podmienky, za ktorých boli vydané.

Záver

11. Podľa § 98 ods. 1 písm. e) SSP správny súd odmietne žalobu, ak bola podaná zjavne neoprávnenou osobou. Zo všetkých uvedených dôvodov je zrejmé, že žalobkyňa v prerokúvanej veci podľa § 312c písm. b) SSP nebola legitimovaná na podanie žaloby o neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Kysucký Lieskovec 29. októbra 2022. Preto tunajší súd podľa citovaného ustanovenia jej žalobu odmietol.